

Dear Henric,

Wat een weldaad, jouw laatste boek, voor deze oude ziel. Je weet dat ik de Vale Ouwe met je deel; daar geboren en getogen. Daar rondzwerfend voel ik mijn voorouders om mij heen, hun tot stof vergane levens onder mijn voeten; ze dragen me nóg.

Toch weet ik me in dieper lagen Kelt onder de Saksen. Freya is geen naam die in mij resoneert. Die resonantie is er wel bij Branwyn, Brigit of Arianrhod. Wie op mijn site komt – zoals dat tegenwoordig heet – staat voor het graniet in Tronoën waaruit een Calvaire werd gebeiteld, of ziet Arthur - rex quondam futurusque - en de heilige graal. Ik smelt voor Hubert Lampo's magisch realisme. Maar wat jij benoemt in je boek, dat herken ik met heel mijn ziel. Zoals jij het als onrecht voelt, de manier waarop Karel de Grote meende de Saksen te kunnen dopen, zo heb ik dat nog als ik bijvoorbeeld denk aan hoe wij in 664 in Whitby in Northumbrië ons neer moesten leggen bij de Romeinse suprematie. Een paasdag gevierd onder de maan van 14 Nisan lag dichterbij onze beleving van een leven in de schepping, en dichterbij God, dan een paasdatum die daar met geweld van moest worden losgemaakt.

Dat brengt me ook even bij de pijn die ik op 31 oktober 2013 in Apa voelde bij iemand die helemaal geen heiden is zoals jij en ik. Ik hoorde hoe de rabbijn ook bij herlezing van je boek diep geschokt was. In het gesprekje dat ik na afloop met haar had, wees zij de zinnen aan die haar shockeerden. Terwijl zij zich tegelijk afvroeg of zij niet gewoon blokkeerde. Dat is ook pijn van eeuwen die mijns inziens in haar boven komt. Wat hebben ook zij geleden onder een boodschap die evangelie werd genoemd maar niet toratisch was. Aan die pijn heb ik helaas ook bijgedragen; maar ik was ook misleid door het denken van de Kerk over Joden.

Wat dat betreft werd ik in je boek het meest verrast door de houding van de apostelen. Zo iets heb ik van de kant van de Kerk zelden meegemaakt: dat er naar je wordt geluisterd. Dat zelfs veel van wat wij zeggen en voelen

wordt beaamd, dat het ook mag bestaan. Dat zelfs onze goden een plaats hebben aan de Ronde Tafel van Psalm 82. Zij het dan dat ze in die vergadering geconfronteerd worden met en beoordeeld worden op het hoogste criterium, wat leven volgens de Torah moet zijn. Maar met dat oordeel kan ik leven. En gedoopte goden zijn toch altijd nog iets anders dan vermoorde goden, om zo te zeggen. Er zijn toch ook engelmachten die ons geweten levend hebben gehouden toen wij van nog geen Torah wisten (Rom.2:15)! Oké, toegegeven, er zijn ook heel wat van die machten met wie we omgevallen zijn, door wie wij het aangezicht van God niet meer in een medemens zagen. Maar onze omgang met de schepping vind ik tot de dag van vandaag van meer respect getuigen dan de Kerk opbrengt en uitdraagt; wat dat betreft zou die een aantal engelmachten serieuzer mogen nemen in hun goddelijke taak.

Ik wilde je maar zeggen: zo heb ik met Freya meegelopen met mijn eigen gevoelens. En ik kende landplooien en het klimaat waarin zij liep door en door. Ik was tot het laatst benieuwd hoe zij zou antwoorden. Ik kon me niet voorstellen dat zij haar leven zou overgeven; niet na alles wat zij onder het dak van de Kerk al had meegemaakt. Maar die apostelen sloegen een andere toon aan; dat is het, hé? En zij hoefde uiteindelijk ook niet te reageren onder dat dak van de Kerk. Zij stond onder het enige dak dat ik ken en erken. En ik moet zeggen, de tranen stonden echt in mijn ogen toen zij tenslotte riep: Sy hit swa. My God, daar hangt ook mijn hele leven aan tot de dag van vandaag, hier als bekeerde en gedoopte Kelt werkend onder de Saksen. In de vurige hoop dat dit amen-anker Ergens hecht waar geen mens erbij kan.

In verbondenheid, Bart